

บทที่ 2

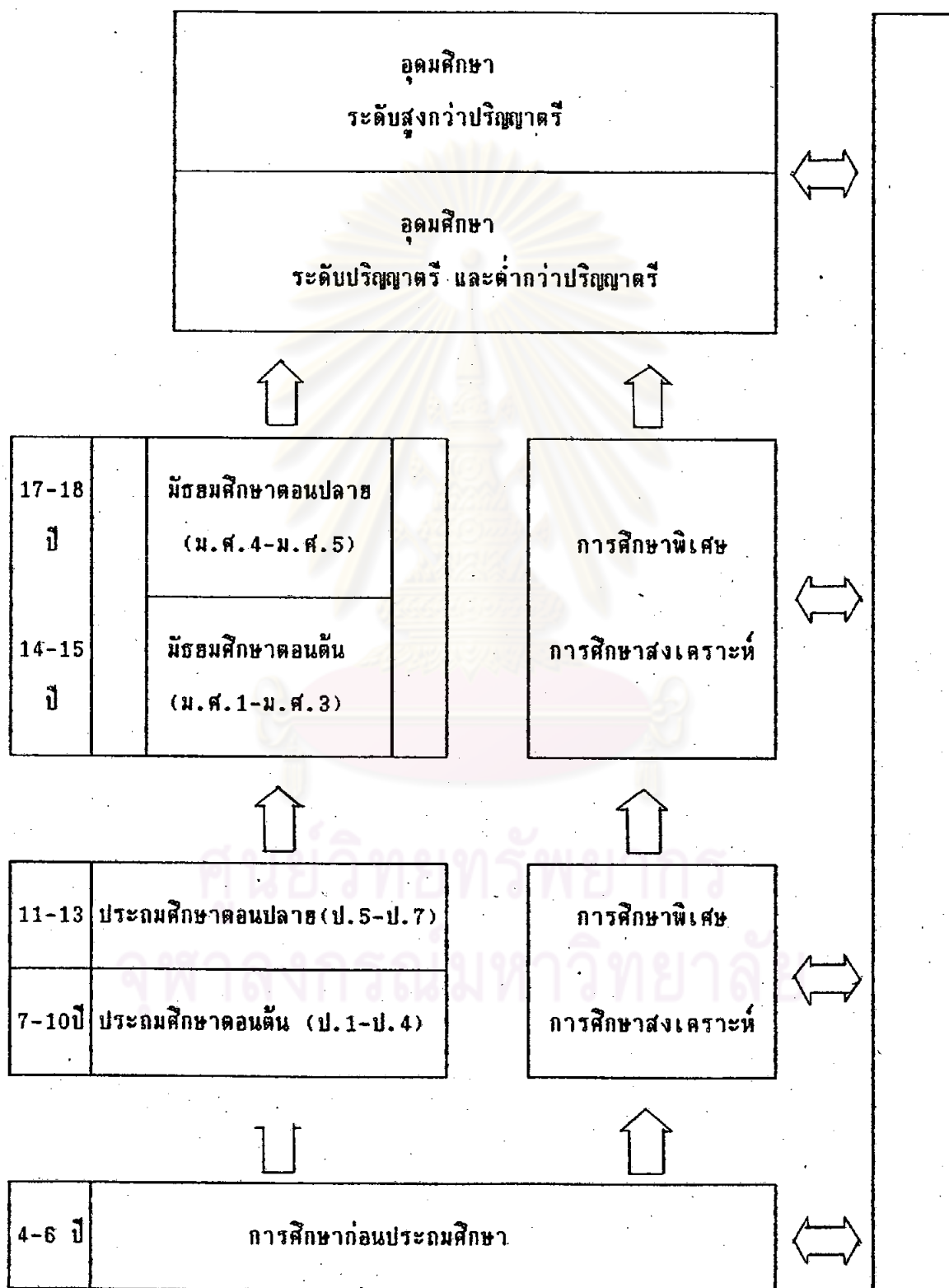
การมัธยมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ในการพัฒนาประเทศนั้น การพัฒนาคนเป็นงานที่สำคัญที่สุดในฐานะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การพัฒนาในส่วนอื่น ๆ บรรลุผลสำเร็จ การเตรียมสร้างคนให้มีคุณภาพนั้น การศึกษา เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หากมองในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาควรจะเป็นการผลิตกำลังคนให้สนองตอบต่อความต้องการของระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษามีใช้เพียงแต่สนองความต้องการของระบบเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งคือ การฝึกอบรมให้พลเมืองเป็นคนอดทน ซึ่งสัจย์ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถใช้ความรู้และทักษะออกไปประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพสุจริต

ระบบการศึกษาของไทยได้มีการปฏิรูปครั้งล่าสุด เมื่อปี พ.ศ. 2521 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบการศึกษาและหลักสูตร โดยเปลี่ยนจากระบบ 4:3:3:2 คือระดับประถมศึกษาตอนต้น 4 ปี ประถมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี มาเป็นระบบ 6:3:3 คือประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี โดยมีทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน (ดูแผนภาพที่ 2.1 และ 2.2) ในส่วนของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้ระบุจุดมุ่งหมายไว้ว่า "การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับ วิสัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม" การศึกษาระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

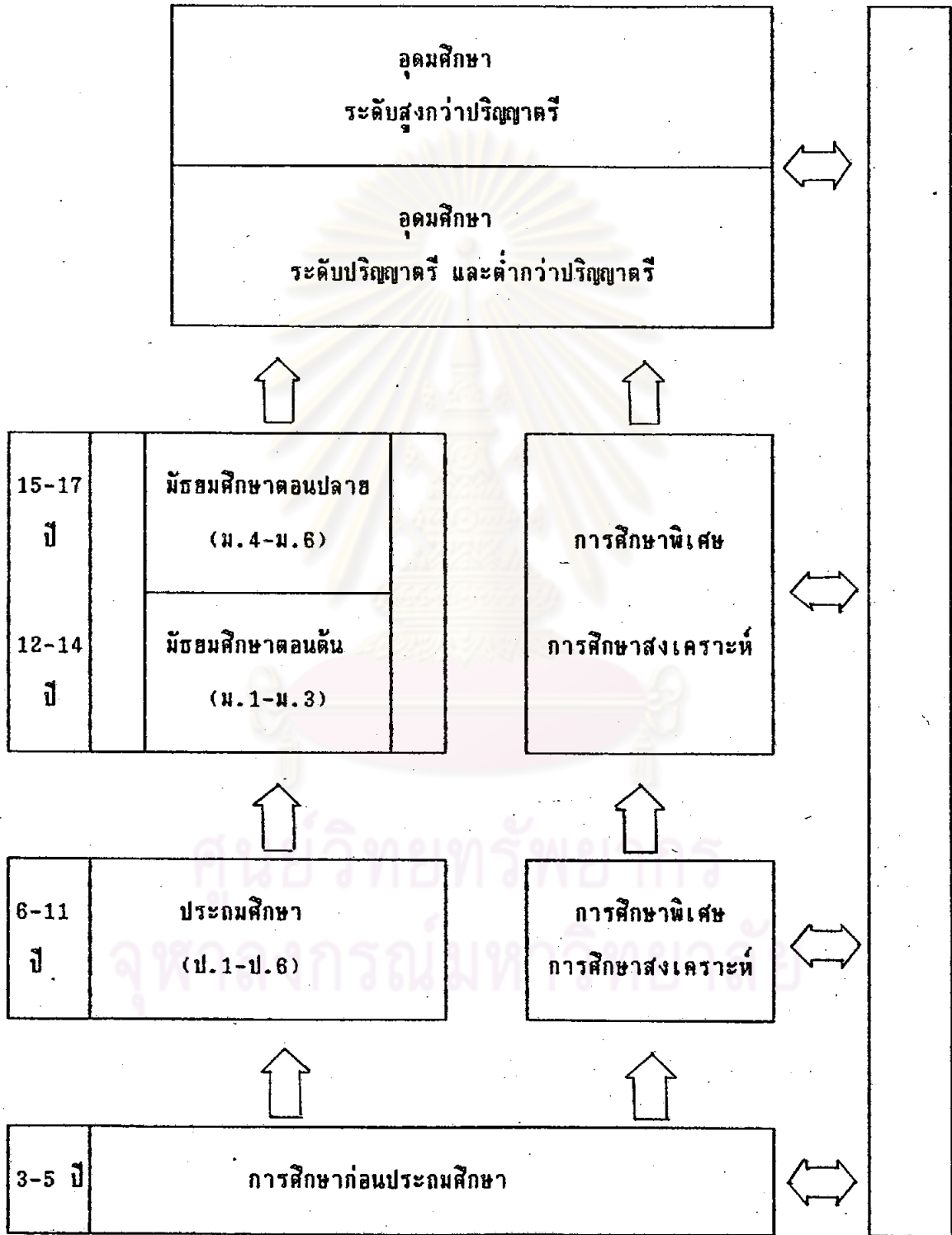
- 1. มัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับนี้รับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาเรียน 3 ปี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับ

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้างระบบการศึกษาปี 2503

อายุโดยประมาณ

แผนภาพที่ 2.2 โครงสร้างระบบการศึกษาปี 2521

ปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดให้จุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่ง โดยประมาณ ให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกทางที่จะทำประโยชน์ ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะเพียงพอที่จะเลือก และ ตัดสินใจประกอบสัมมาชีพทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงานของตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชน และครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะต่อไปนี้

พัฒนาชีวิต (ตนเอง)

- 1.1 มีความรู้ ทักษะในวิชาสามัญ และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ
- 1.2 สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
- 1.3 สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับ ข้อจำกัดต่าง ๆ
- 1.4 มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจ ช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
- 1.5 มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิด ความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
- 1.6 มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงานและความสามารถในการ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

พัฒนาอาชีพ (เศรษฐกิจ)

- 1.7 มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

พัฒนาสังคม

- 1.8 เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนา ชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับชุมชนของตน

2. มีธยมศึกษาตอนปลาย ในระดับนี้รับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) ใช้เวลาเรียน 3 ปี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดให้จุดหมายของมัธยมศึกษาตอนปลายว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และสามารถทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเข้าแก้ปัญหา มีความรู้และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้มีประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

พัฒนาชีวิต (ตนเอง)

- 1.1 มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
- 1.2 มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
- 1.3 สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
- 1.4 สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
- 1.5 มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน
- 1.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
- 1.7 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

พัฒนาอาชีพ (เศรษฐกิจ)

- 1.8 มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

พัฒนาสังคม

- 1.9 เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทิวทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม ของประเทศ

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาระดับกลางที่มีความสำคัญมากระดับหนึ่ง การพัฒนาการศึกษาระดับนี้จึงเป็นไปอย่างมีแบบแผนและเป็นขั้นตอน โดยมีระยะเวลาสอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 จนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติรวม 7 ฉบับ ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในแต่ละแผนได้ดังนี้

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามเอกัตภาพ และเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล โดยส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ สำหรับระดับมัธยมศึกษาได้ให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาในขั้นสูงต่อไป หรือนำไปประกอบอาชีพได้

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514)

มีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นในด้านการผลิตคนระดับกลางเป็นพิเศษ ทำให้มีการขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นที่จะขยายการศึกษาทั้งปริมาณและคุณภาพ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

มีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นการขยายการศึกษาทั้งปริมาณและคุณภาพ โดยปรับปรุงและขยายการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลาง โดยเน้นส่วนภูมิภาคเป็นพิเศษ พร้อมทั้งปรับปรุงการจัดการมัธยมศึกษา ให้มีหลักสูตรกว้างขวาง ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเรียนได้ตามถนัด ซึ่งได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ทำให้เด็กเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

มีจุดมุ่งหมายที่จะเร่งการขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยจัดการศึกษาภาคบังคับเป็น 6 ปี เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาจากระบบ 4:3:3:2 มาเป็นระบบ 6:3:3 กล่าวคือ ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ระบบ การศึกษาคล่องตัวเหมาะสมกับวัยและระดับการพัฒนาของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมไทย อีกทั้งมุ่งปรับปรุงหลักสูตรในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้มีความสมบูรณ์และ จบในตัวเอง เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงชีพได้ด้วยความมั่นใจในความรู้ความสามารถ ของตน โดยมีการผสมผสานวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

มีจุดมุ่งหมายที่จะขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากขึ้น โดยรับปริมาณการรับ นักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนให้มากขึ้น และ ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน โดยมุ่งให้เกิดความเสมอภาคทาง การศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้ศึกษาต่อ ควรได้รับการ สนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มากที่สุด หรือในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าระดับประถม ศึกษา นอกจากนี้ยังมุ่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในทุกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนและ ประชาชนทั่วไปให้สามารถพัฒนาชีวิต ครอบครัว และชุมชนให้เกิดคุณภาพในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และจัดการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถประกอบอาชีพส่วนตัวหรือสร้างงานด้วยตนเองได้มากยิ่งขึ้น ในส่วนของศึกษาระดับ มัธยมศึกษาขั้นต้นรัฐได้มีการขยายการจัดการศึกษาในพื้นที่ที่มีอัตราการศึกษาต่อต่ำ โดยการขยายและ จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้กว้างขวางและเป็น
ธรรมมากขึ้น โดยมีนโยบายในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปี อย่างเป็น
ขั้นตอน เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและ
การพัฒนาประเทศ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบ
อาชีพอิสระได้ นอกจากนี้ยังได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจน
พัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศทางการศึกษา และระดมการใช้ทรัพยากรในการจัดการ
อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย